

Statsadvokaten i

MILITÆRE STRAFFESAKER¹⁾

Påtalekompetanse — Forelegg på arrest.

I. Refselsler — anmeldelser til den sivile påtalemyndighet.

Forsømmelse av militære tjenesteplikter og forseelser mot militær tukt og orden, kan refsles disiplinært etter reglene i lov av 6. mai 1921 nr. 3 om den militære disiplinær- og politimyndighet. Dersom forholdet antas å være *straffbart*, og påtale begjæres, blir saken behandlet av den sivile påtalemyndighet. Refselse forutsettes da ikke anvendt, jfr. lovens § 1, annet ledd.²⁾

Etter disiplinærlovens § 3, annet ledd i.f., kan personer som ikke lenger er krigsmenn, som *refselse* bare ilegges irrettesettelse og bøter. Vernepliktige kan således ikke ilegges vaktarrest som refselse med mindre dette kan skje under tjenesten (øvelsen) eller innen 24 timer etter at den er avsluttet (etter dimisjonen), jfr. mil. strl. § 4 nr. 2, jfr. § 5 om når vernepliktige er å anse som krigsmenn.

Da øvelsene i Heimevernet som regel er av relativ kort varighet, vil det refsbare forhold der ofte komme til avgjørelse etter at mannskapet er dimittert. Også i Hæren kan tilsvarende forhold oppstå, spesielt i forbindelse med repetisjonsøvelser. De militære myndigheter står da overfor valget om de selv skal ilegge refselse hvor sanksjonen bare kan bli irrettesettelse og bøter, eller om forholdet skal anmeldes til den sivile påtalemyndighet. I sistnevnte tilfelle kan reaksjonen bli arrest eller fengsel også for fravær som ikke er over 7 dagers varighet, jfr. mil. strl. § 34, annet ledd, 1. str.alt.

Erfaring viser at det hvert år forekommer at et ikke ubetydelig antall vernepliktige i Heimevernet gjør seg skyldig i ulovlig fravær fra (kortvarige) øvelser. Ileggelse av refselse i form av irrettesettelse eller bøter vil i disse tilfelle være en åpenbart utilstrekkelig reaksjon. Slike forhold, som ikke kan avgjøres ved refselse mens vedkommende ennå er krigsmann, må derfor påregnes meldt til den sivile påtalemyndighet

¹⁾ Se også rundskriv nr. 11/1956 og 17/1959.

²⁾ Se også rundskriv nr. 7/1964.

med begjæring om påtale og straff.¹⁾ Regelmessig vil sakene før anmeldelse blir sendt, skriftlig eller muntlig være forelagt Generaladvokaten eller vedkommende krigsadvokat, som også når det gjelder denne saks-kategori medvirker til at skillet mellom saker som avgjøres med refselse og saker som bør gå over til strafferettslig behandling, blir trukket så riktig og konsekvent som mulig, jfr. pkt. II i rundskriv herfra av 25. juni 1956.²⁾

II. Påtalekompetanse.

Hvor fraværet³⁾ ikke strekker seg utover 7 dager, er strafferammen arrest eller fengsel inntil 3 måneder, jfr. mil. strl. § 34, annet ledd, 1. str.alt. Den straffbare handling er således en *forseelse*, hvor politimesteren er kompetent påtalemyndighet. I de tilfelle hvor det forekommer to eller flere fravær, og intet enkelt, men det samlede fravær er over 7 dager, har det vært reist spørsmål om påtalekompetansen går over til statsadvokaten.⁴⁾ Dersom det dreier seg om klart adskilte straffbare handlinger (isolerte fravær), er jeg av den mening at politimesteren fortsatt er den påtalekompetente.⁵⁾ Oppstår det tvil om det dreier seg om adskilte straffbare handlinger eller et sammenhengende straffbart forhold, må imidlertid saken forelegges statsadvokaten til avgjørelse av påtalespørsmålet.

III. Adgang til å utferdige forelegg på arrest.

Jeg minner om at det i saker vedrørende militære forbrytelser og forseelser også kan utferdiges forelegg på arrest, jfr. lov av 6. mai 1921 nr. 1 om rettergangsmåten i militære straffesaker i fredstid § 4, 1. punktum. Politiet har således myndighet til å ilegge vernepliktig mannskap som foran nevnt, arrest ved forelegg når de enkelte fravær ikke strekker seg utover 7 dager. Dette gjelder hva enten den vernepliktige er krigsmann eller ikke. Om den maksimale arreststraff som kan ilegges, vises det til mil. strl. § 15.

- 1) Se således Forsvarets overkommandos brev av 29. desember 1977 bl. a. til Distriktskommandoene, hvorav gjenpart er sendt direkte til politimestrene.
- 2) Rundskriv nr. 11/1956.
- 3) Eksempel på beregning av fravær, se Rt. 1968 s. 565 og H.r.kjennelse av 20/5 1978 (L.nr. 69 B/78).
- 4) En uttalelse i Fleischer: Den militære straffelov s. 20 om forhøyet strafferamme når strl. § 62 kommer til anvendelse, kan forstås dithen. Se også saker referert i Rt. 1973 s. 800 og s. 1244 hvor en slik rettsoppfatning synes å være lagt til grunn ved avgjørelsen av påtalekompetansen.
- 5) Avgjørende er den strafferamme som er fastsatt i mil. strl. § 34, annet ledd, 1. str.alt., jfr. strl. § 2, annet ledd. Skjerpelse av straffen p.g.a. sammenstøt eller gjentakelse av flere forseelser, tas ikke i betraktning.

150

Er saksforholdet erkjent, bør det i alle fall overveies å få saken avgjort ved utferdigelse av forelegg. Også for øvrig kan forholdene ligge slik an at forelegg bør foretrekkes fremfor utferdigelse av tiltalebeslutning.

I denne forbindelse vil jeg ikke unnlate å nevne at én bestemt kategori militære straffesaker *aldri* skal avgjøres ved forelegg. Det gjelder saker som en refset bringer inn for påtalemyndigheten for å få refselsen prøvet. Det vises til rundskriv herfra av 19. oktober 1959 s. 2 i.f.¹⁾

IV. Soning av arreststraff.

Soning av arrest idømt ved dom eller ilagt ved forelegg skal primært sones i militære arrestlokaler, jfr. mil. strl. § 16, annet og tredje ledd. Men dersom soning skjer i krets- eller hjelpefengsel, skal 1 dag fengsel tilsvare 3 dager arrest, jfr. mil. strl. § 15, annet ledd. Den omstendighet at soning vil måtte skje i fengsel, bør ikke lede til en heving av arresstraffen med det formål å få bort ulikheten i soningstid alt etter som soningen skjer i arrest eller fengsel.

L. J. Dorenfeldt

Magnar Flornes

¹⁾ Rundskriv nr. 17/1959.